

PAZARLAMA ve ARZ-TALEP İLİŞKİSİ

TALEP

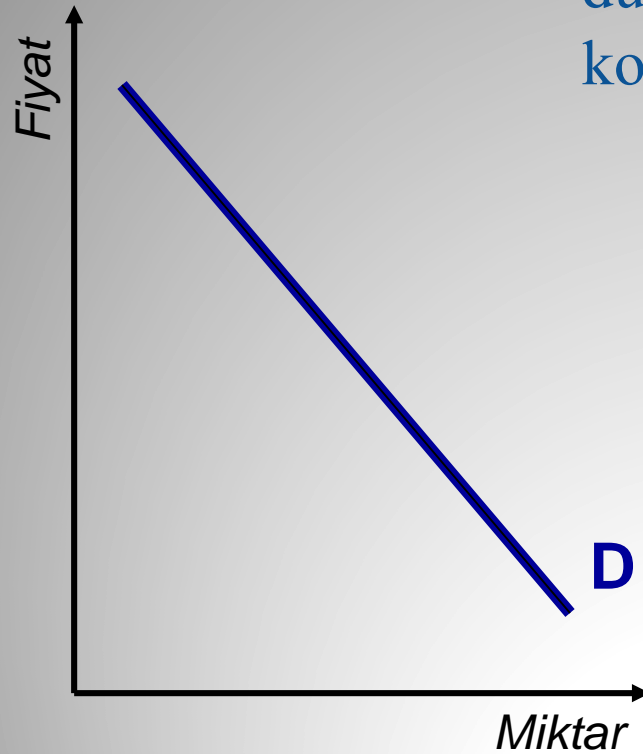
Talep: ?????????????????????????????????

TALEP

Talep: Diğer değişkenler sabitken belirli bir zaman diliminde piyasada tüketicilerin değişik fiyat düzeyinde **satın almaya hazır oldukları** mal ve ya hizmet miktarıdır.

TALEP

Talep Eğrisi

- Diğer değişkenler sabitken değişik fiyat düzeylerinde talep edilen mal ve hizmet kombinasyonlarını birleştiren eğridir.

“Diğer şeyler”:

- İlgili diğer mal fiyatları
- Tüketici geliri
- Tüketici tercihleri

“Diğer şeyler” deki değişmeler eğrinin yerini (Talep kayması) etkiler.

TALEP

Talep Kanunu

- Bir malın .....?

TALEP

Talep Kanunu

- Bir malın fiyatının yükselmesi o mala olan talebi azaltır, fiyatının düşmesi o mala olan talebi artırır.

$P \uparrow \Rightarrow D \downarrow$

$P \downarrow \Rightarrow D \uparrow$

TALEP

Talep Fonksiyonu

- Bir mal veya hizmetin talebi **sadece fiyatına bağlı değildir**. Aynı zamanda diğer faktörlere de bağlıdır.
- Sabit kabul edilen bu faktörler talebin fonksiyonunu oluşturmaktadır.

TALEP

Bireysel Talep Fonksiyonu

$$D_a = f (P_a, P_s, P_c, Y, N)$$

D_a = Talep edilen a malının miktarı,

P_a = a malının fiyatı,

P_s = İkame mallarının fiyatı,

P_c = Tamamlayıcı malların fiyatı,

Y = Tüketici geliri ve gelir dağılımı,
(Belirli bir zamandaki geliri)

N = Nüfus

(Belirli bir zamandaki yoğunluğu ve zevkleri)

TALEP

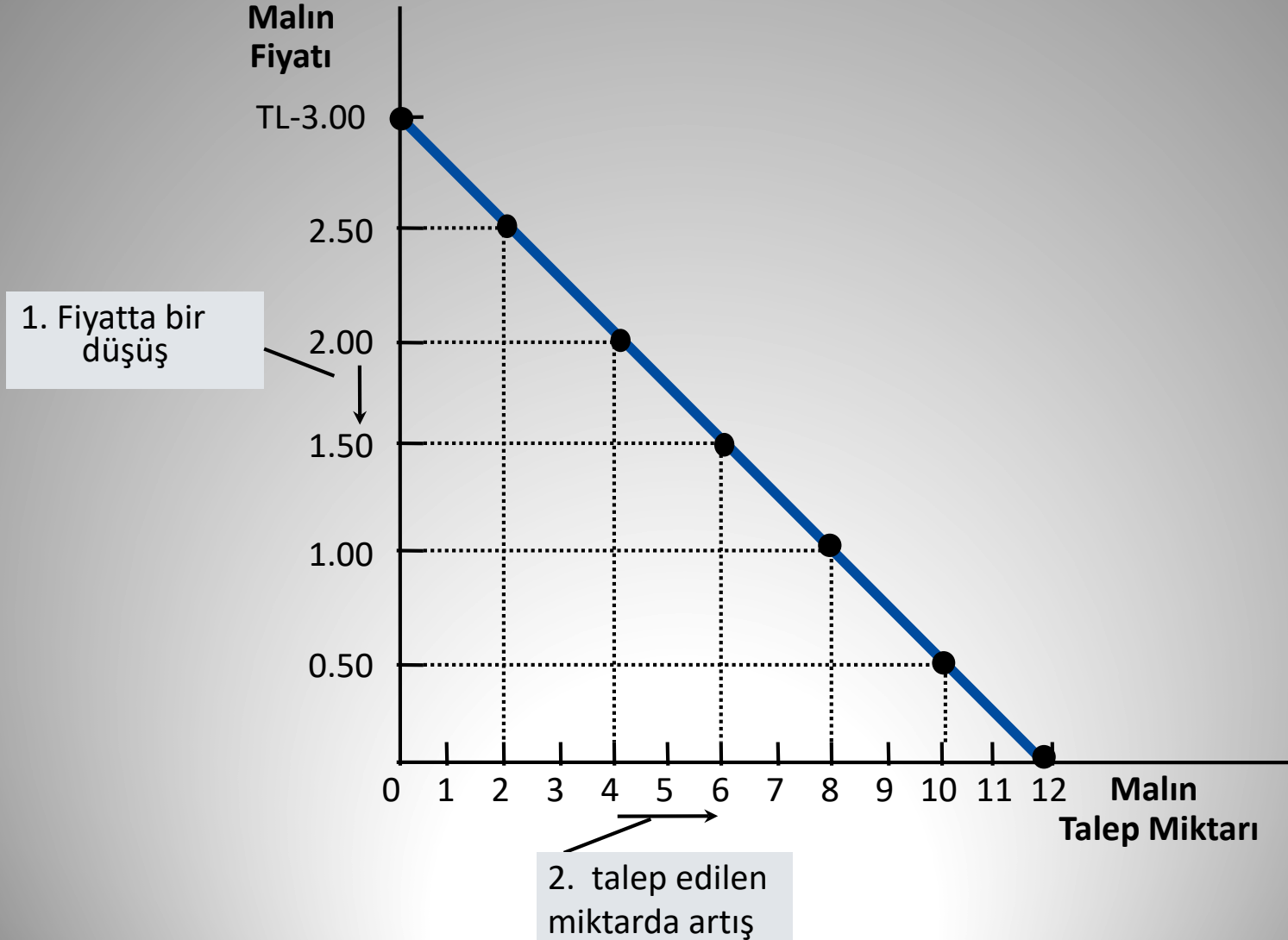
Bireysel Talep Fonksiyonu

- **P_a (Malın Fiyatı)** dışında diğer faktörlerin değişmediğini kabul edersek talep fonksiyonu;

$$\underline{D(a)=f(P_a)}$$

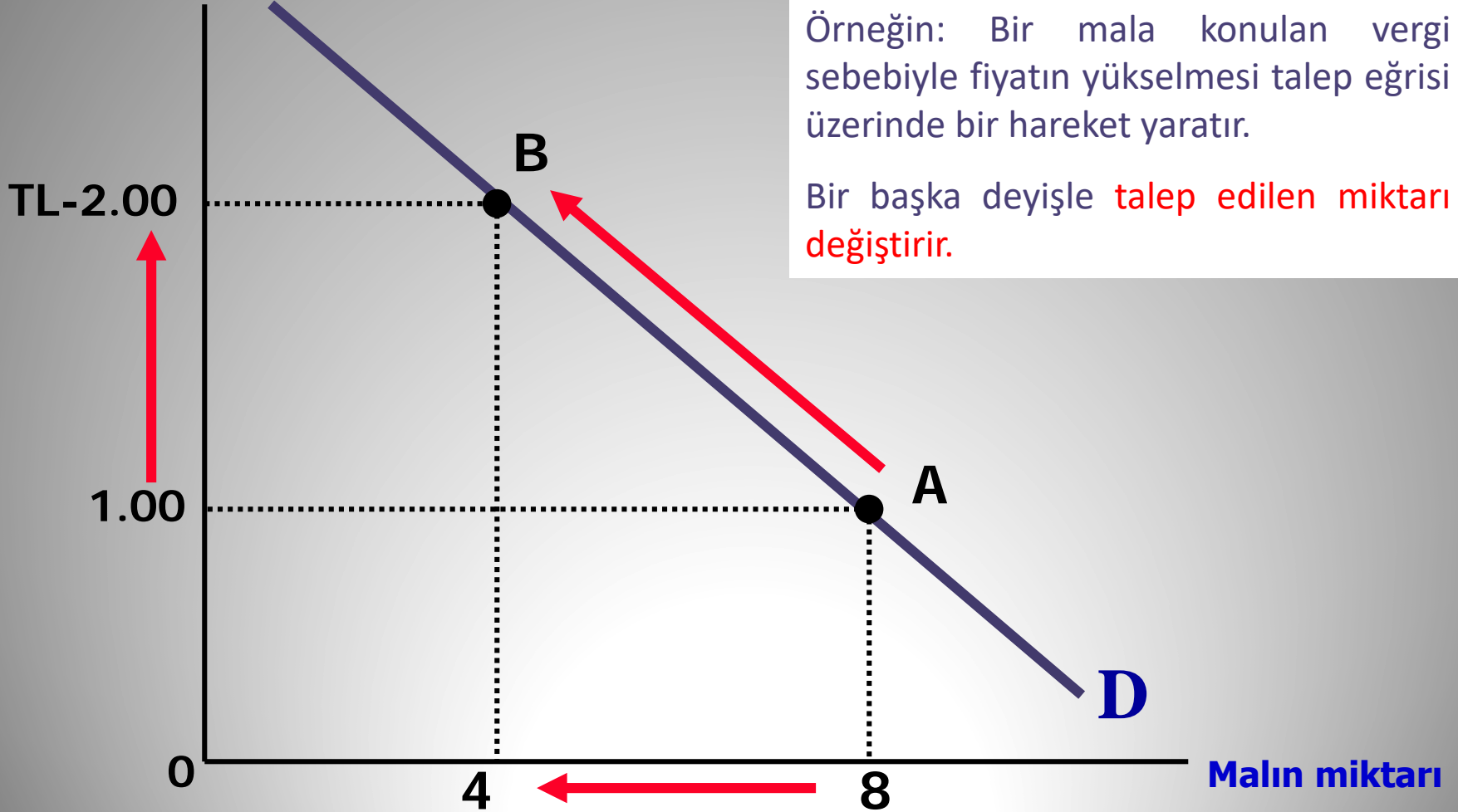
TALEP

Bireysel talep eğrisi (individual demand curve)

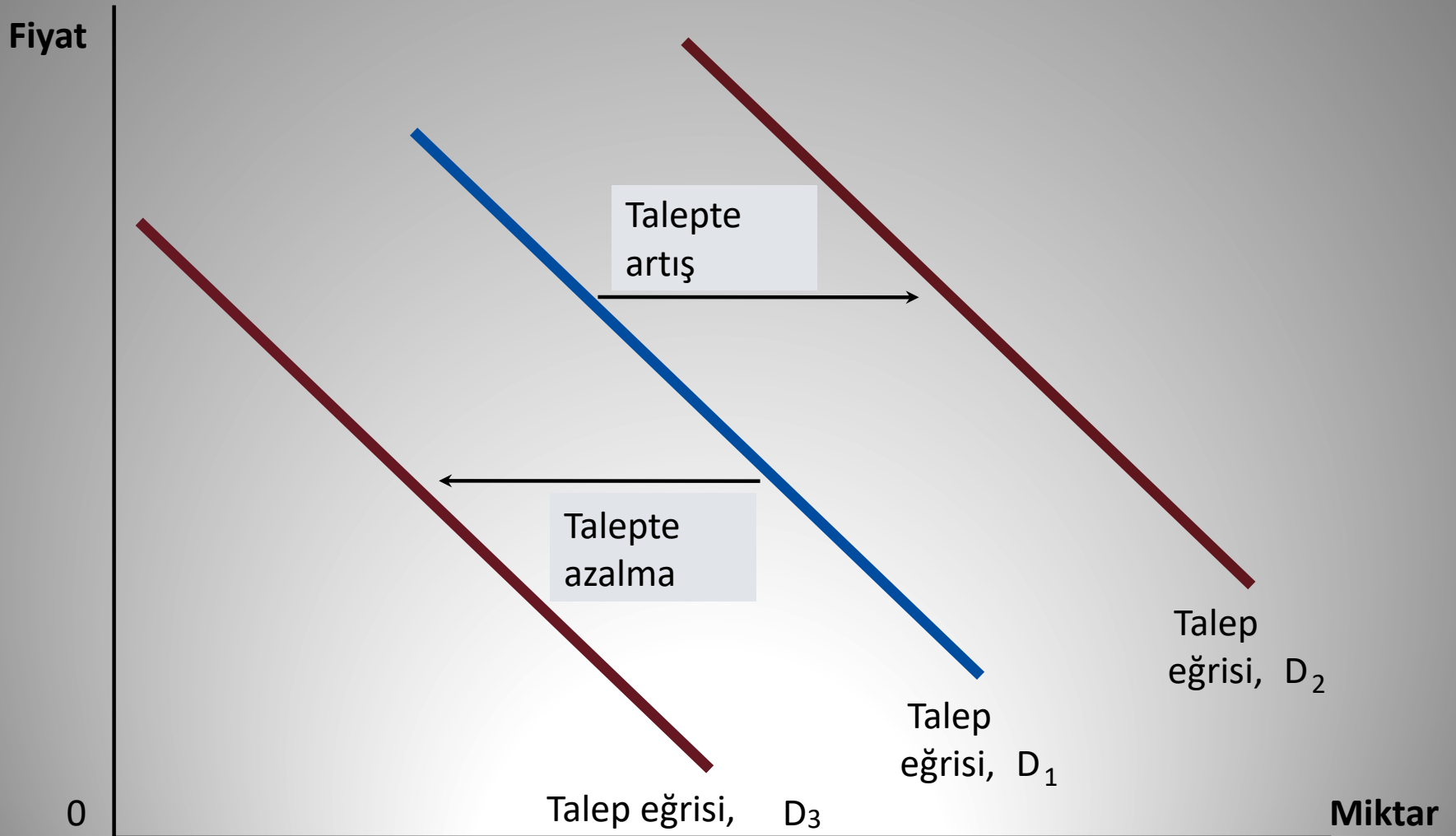

Talep edilen miktarın değişmesi

Malın fiyatı

Talebin değişmesi (Talep kayması)

TALEP

Talebin değişmesi (Talep kayması)

- Tüketicilerin gelirindeki değişme,
- İlişkili malların (tamamlayıcı ve ikame) fiyatlarındaki değişmeler,
- Tüketicilerin zevk ve tercihlerindeki değişmeler,
- Tüketicilerin beklentilerindeki değişmeler,
- Potansiyel alıcıların sayısındaki değişme (nüfus artışı).

Talep ile Tüketicinin Geliri Arasındaki İlişki

Bir malın talebi, bütün mal fiyatları ve tüketicinin zevkleri sabitken, **tüketicinin gelirine bağlı olarak değişme gösterebilir**. Burada üç ihtimal vardır.

- 1- Gelir artışı talebi artırır,
- 2- Gelir artışı talebi önce artırır, sonra etkilemez,
- 3- Gelir artışı talebi önce artırır; belirli bir noktadan sonra azaltır.

Talep ile Tüketicinin Geliri Arasındaki İlişki

- Tüketicinin geliri artınca bazı malların talebi artar ama gelir artışı devam edince talep azalır.
- Bunlara **inferior mallar** veya **fakir mallar** denir.
(Giffen Paradoksu)

Pazarlama-Talep İlişkisi

Pazarlama, talep ile arz arasındaki dengesizliği ortadan kaldırır.

Bir mal veya hizmete şu talepler gösterilebilir.

- Negatif Talep
- Sıfır Talep
- Gizli Talep
- Düşen (azalan) Talep
- Düzensiz Talep
- Tam Talep
- Aşırı Talep
- Zararlı Talep

Pazarlama-Talep İlişkisi

NEGATİF TALEP:

- Potansiyel müşteriler mal veya hizmeti beğenmezler (hoşlanmaz) veya korkarlar (aşı olmak veya dışçıye gitmek gibi).
- Kötü deneyimler sonucu ürün veya marka imajının olumsuz etkilenmesi.
- Bu durumda ürün yeniden tasarımlanır, fiyatı düşürölür, olumlu tutundurma kampanyaları ile olumsuz imaj silinmeye çalışılır.

Pazarlama-Talep İlişkisi

SIFIR TALEP:

- Mal veya hizmete kayıtsız ve ilgisiz olma durumu.
- Değeri olmayan mallar veya uygun olmayan mallar için söz konusudur.
- Tüketici tutumunun değişmesi, atıl kapasitenin önlenmesi ve sabit giderlerin karşılanabilmesi için önlemler alınmalıdır.
- **Örneğın** kış aylarında dondurma tüketiminin arttırılması veya tatlılı dondurma gibi seçeneklerle ya da boza veya salep satışına yönelme.

Pazarlama-Talep İlişkisi

GİZLİ TALEP:

- Pazarda olsa satın alınacak olan ancak pazarda bulunmayan mallar için oluşan talep.
- Yeni ürünler geliştirilerek gizli talep karşılanmaya çalışılır.
- Bu gruba giren ürünlerin pazar potansiyeli iyi saptanmalıdır.
- **Örneğin;** Yaşlanmaya karşı etkili ilaçlar, güzellik tabletleri vs.

Pazarlama-Talep İlişkisi

DÜŞEN TALEP:

- Mal veya hizmetlere talep zaman içinde azalır (ürün yaşam eğrisi).
- Teknolojik gelişme ve değişim sonucu Ürünler eskir (Pazar ömrü azalır) ve tüketiciler eskiyen ürünlere rağbet etmezler, yerine yeni ürünler geliştirilir.
- **Örneğin;** Bakır ve alüminyum tencere yerine çelik tencere kullanılması.

Pazarlama-Talep İlişkisi

DÜZENSİZ TALEP:

- Zamana bağılı olarak talep-arz arasında dengesizlikler ortaya çıkar.
- Talep çok karşılanamaz (fırsat kayıpları). yeni rakipler ortaya çıkabilir. Talep az kapasiteden yararlanamaz.
- **Örneğin;** Meşrubat ve dondurma satışları yazın çok kışın azdır, Turistik tesisler farklı zamanlarda farklı müşteri yoğunluğuna sahiptir. Sinema salonları sabit müşteri yoğunluğuna sahip değildir.
- Önlem olarak fiyat farklılaştırmasına gitmek gerekir, (Sinema salonlarında farklı saatlerde farklı bilet fiyatları uygulaması gibi).

Pazarlama-Talep İlişkisi

TAM TALEP:

- Pazarda olması istenen ideal durumdur.
- Amaç talebi mevcut düzeyinde korumaktır.
- Ancak kolay ulaşılmaz zira işletmeler tam kapasitede maksimum kapasitede uzun süre çalışamazlar.
- Pazarda çok aranan ve satın alınan ürünlerin bile talebi günlük değişimler gösterir.

Pazarlama-Talep İlişkisi

AŞIRI TALEP:

- İşletmeler güçlerinin üzerinde taleple karşılaştıklarında şu önlemleri alır: fiyat arttırma, mamulle birlikte sunulan hizmetleri azaltma, tutundurma çabalarını ve satış noktalarını azaltma (tersine pazarlama-Demarketing)
- Amaç talebi tamamen yok etmeden işletmenin kapasitesi ile uyumlu hale getirmektir (Mevcut kaynakları talebi karşılayamıyorsa).

Pazarlama-Talep İlişkisi

ZARARLI TALEP:

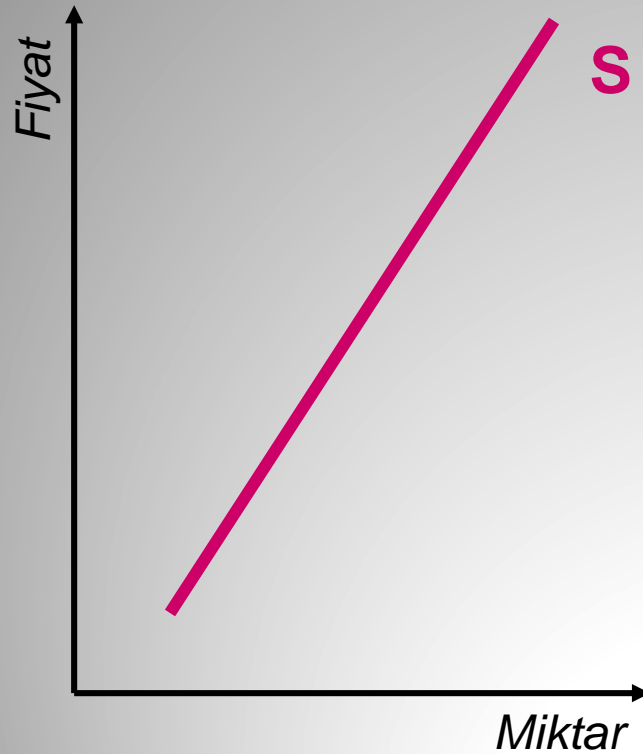
- Pazarlamanın toplumsal ve ahlaki boyutunun olduğu asla unutulmamalıdır.
- Sigara ve alkollü içecekler zararlı olduğu bilindiğinden ürünlerin tüketimini azaltmaya, hatta vazgeçirmeye çalışılır.

ARZ

Diğer değişkenler sabitken belli bir zaman diliminde piyasada üreticilerin değişik fiyat düzeylerinde satmaya hazır oldukları mal ve hizmet miktarıdır.

Diğer değişkenler sabitken fiyat ile arz edilen miktar arasındaki ilişkiyi arz eğrisi gösterir

Arz eğrisi: Diğer değişkenler sabitken değişik fiyat düzeylerinde arz edilen mal ve hizmet kombinasyonlarını birleştiren eğridir

“Diğer değişkenler”:

- teknoloji
- girdi maliyetleri
- hükümet düzenlemeleri vb.

“Diğer değişkenler”deki değişmeler eğrinin yerini (arz kayması) etkiler.

ARZ

Arz Fonksiyonu

- Arz tanımında, bir maldan arz edilen miktarın **o malın fiyatına bağlı olduğu**, **diğer faktörlerin ise sabit olduğu** varsayılmıştır.
- Oysaki söz konusu malın fiyatı dışında arzını etkileyen başka faktörlerde vardır.
- Arz fonksiyonu;
  - $Q_{ax} = f(P_x, P_d, P_{üf}, T, B, \dots)$ şeklinde yazılabilir.
  - Q_{ax} : X malından arz edilen miktar,
  - P_x : X malının fiyatı
  - P_d : Diğer malların fiyatları
  - $P_{üf}$: Üretim faktörlerinin fiyatı
  - T : Teknolojik gelişmeler
  - B : Gelecek hakkındaki beklentiler

ARZDAKI DEĞİŞİMLER

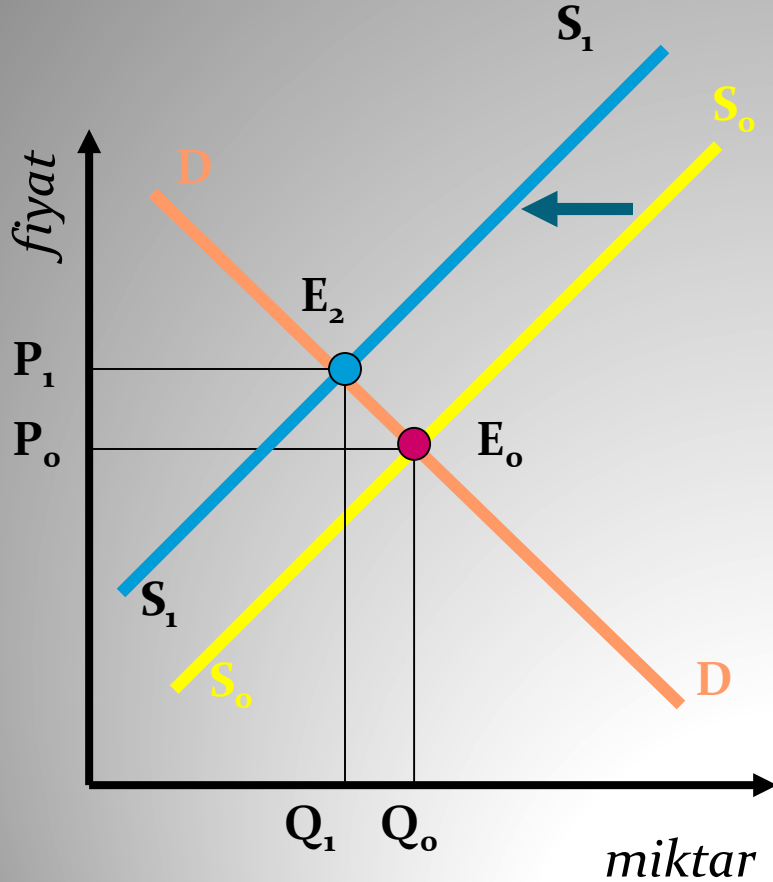
- Girdi fiyatlarında değişme (üretim maliyetlerindeki değişme),
- Diğer malların fiyatları,
- Teknoloji ve üretkenlik,
- Vergiler ve sübvansiyonlar,
- Beklentiler,
- Endüstrideki firma sayısı.

Arz eğrisi ne zaman kayar?

• Diğer etkenler:

- **Hammadde fiyatı**; artarsa SS sola kayar.
- **Vergiler**; artarsa SS sola kayar.
- **Teknoloji**; ilerlerse SS sağa kayar.
- **Bekleyişler**; iyiye (düzelerse) SS sağa kayar
- **Hükümet düzenlemesi**; firmanın maliyetlerini arttırıyorsa, SS sola kayar.
- **İlişkili diğer malların fiyatları** (ikame veya tamamlayıcı) arzı etkiler
- **Dış koşullar**; dış koşullardaki değişmeler arzı arttırabilir ya da azaltabilir
  - Örneğin: kuraklık sonucu tarım üretiminin azalması.

Arz eğrisi ne zaman kayar?

Hükümetin araçlar için güvenlik standartlarını arttırdığını varsayalım: Bu üreticilerin birim maliyetlerini arttıracaktır.

Dolayısıyla, arz doğrusu S_1S_1 'e kayacaktır.

Fiyat P_0 düzeyinde kalsa, talep fazlası ortaya çıkacaktı.

Dolayısıyla piyasa E_2 noktasında yeni dengesine ulaşır.

ESNEKLİK

TALEBİN FİYAT ESNEKLİĞİ

- **Fiyat değişikliği karşısında**, tüketicilerin bu değişikliğe karşı satın aldıkları miktarı değiştirmek şeklinde gösterdikleri **tepkinin şiddeti ya da duyarlılık derecesi** talebin fiyat esnekliği ile ölçülür, buna talep esnekliği denir.
- Bir maldan talep edilen miktar, o malın fiyatı ile ters yönlü değiştiğinden talebin fiyat esnekliği daima negatiftir.

TALEBİN FİYAT ESNEKLİĞİ

$$(esneklik katsayısı)e_f = \frac{\text{Talep edilen miktardaki \% değişim}}{\text{Fiyattaki \% değişim}}$$

TALEBİN FİYAT ESNEKLİĞİ

- Nokta esneklik
- Yay esnekliği
- Çapraz esneklik

Talebin Fiyat Esnekliğini ne belirler?

- ✓ İkame edilebilir mal veya hizmetlerin olup olmaması
  - Varsa, o mal veya hizmetin esnekliği yüksektir.
    - Örnek: Deterjanlar
- ✓ Bir mal veya hizmet için bütçeden ayrılan pay
  - Pay ne kadar azsa fiyat değişimlerinin bütçeye etkisi o derece az olur, bu nedenle fiyat esnekliği o derece düşük olur.
    - Örnek: Tuz

Talebin Fiyat Esnekliğini ne belirler?

- ✓ Fiyat değişmesinden sonra geçen zaman süresi
  - Fiyat değişiminden sonra geçen zaman ne kadar uzun olursa, talep de o derece esnek olur.
  - Kısa dönemde talebin esnekliği katı, uzun dönemde ise esnektir.
    - Örnek: Petrol fiyatlarının artması sonucu daha ekonomik teknolojilerin geliştirilmesi için belirli bir zaman gerekmiştir.
- ✓ Mala karşı duyulan gereksinmelerin şiddeti,
  - Zorunlu mallar,
  - Zorunlu olmayan mallar (lüks mallar).

• **KİNG KANUNU**

- Tarımsal ürünlerde arz miktarının az olması üreticinin eline daha çok para geçmesi anlamına gelmektedir.

• **COBWEB TEOREMİ (ÖRÜMCEK AĞI TEOREMİ)**

- Üretime bağlı olarak arzın fiyat değişmelerine uyumunun gecikmesinden kaynaklanır.

TARIM ÜRÜNLERİNİN ESNEKLİĞİ

- Talebin gelir ve fiyat esnekliği
- Gelir artsa da fiyat düşse de talep miktarı fazla değişmez!
- Fiyatı arz daha çok etkiler!